

Sluttrapport

KAISA, Kommunalarkivinstitusjonenes standardisering av arkivbeskrivelse, fase 2 og 3

Innledning

KAISA-prosjektet har vært et samarbeid mellom 17 kommunale arkivinstitusjoner, Riksarkivet, LLP/Arkivforbundet og Stiftelsen Asta. I arbeidsprosessen er det tatt utgangspunkt i arkivbeskrivelsene til StandArk, samt innhentet eksempler og råd om registreringspraksis fra deltakerinstitusjonene.

Formålet med prosjektet har vært å utarbeide en felles standard for registrering av kommunale, fylkeskommunale og private arkivskapere og arkiver i Asta. Publisering av metadata fra arkivinstitusjoner i Arkivportalen satte fokus på behovet for standardisert og enhetlig registrering av opplysninger om arkivskapere og arkiver i Asta. Hensikten er å lette tilgangen til arkivinformasjon for brukere på Arkivportalen. Det har vært stor fokus på hvordan registreringene framstår i portalen, for å få en best mulig brukervennlighet for brukere uten arkivkompetanse. Kvalitetssikring og standardisering av metadata på Arkivportalen er blant annet viktig for spesifiserte søk og rapporter omkring forekomsten av dokumentasjon av spesielle fenomener mht. emne, lokalisering, målgrupper, alder og en rekke andre forhold.

Prosjektet har utarbeidet skriveregler for navn på arkivskaper og arkiv, arkivbeskrivelser for aktør, arkiv, undernivåer av arkiv (arkivdel, serie, stykke, mappe, dokument) og for aksisjon og tilvekst. Videre er det laget en tabell som viser standardisert bruk av kategorier, felt og koder i forbindelse med samfunnsplassing av aktør. Det er også utarbeidet veiledende dokumenter med retningslinjer for bruk av restriksjoner, for registrering av bestandsenheter, for bruk av relasjoner og for seriebetegnelse og struktur (jfr. Allment arkivskjema).

Dokumentene inneholder steg for steg-beskrivelse av hvert skjermbilde i Asta og KAISAs anbefalinger til hvilke felter som skal, bør eller kan fylles ut. StandArks anbefalinger er også tatt med for sammenligning. Videre inneholder dokumentene eksempler og kommentarer, samt en del problemstillinger knyttet til funksjonalitet i Asta.

Det eneste som gjenstår er en drøfting av forskjellene mellom KAISA og StandArk med sikte på å komme frem til en felles standard, samt en drøfting med Stiftelsen Asta om foreslåtte endringer i programvaren, foreslått av både KAISA og StandArk.

Det var prosjektets målsetting – og også bestillingen fra forrige KAI-ledermøte i september 2017 at dette skulle være ferdig til februar 2018, men dette har ikke latt seg gjøre pga av forhold utenfor prosjektets kontroll.

Gjennomføring av prosjektet

Fase 1 (04.06.2014-30.04.2015): Oppstarten

Initiativ, forprosjekt og forsinkelser

Initiativet til arbeid ble tatt på KAI-konferansen i Kirkenes, september 2009, der en ble enige om et seminar i Kongsberg i februar 2010 for å drøfte saken, som videre førte til et forprosjekt med kartlegging ledet av Inge M. Bjørlin fra AAKS. Resultatet ble lagt frem på KAI-konferansen 2010. Ledermøtet for KAI godkjente rapporten og satte i gang hovedprosjektet med åtte innmeldte deltakere. Oppstart skjedde i november 2011 med Bjørlin som leder.

Bjørlin sluttet i jobben tidlig i 2011, og prosjektet gikk i stå pga. manglende ledelse. Det ble gjort flere forsøk i årene som fulgte på å få prosjektet i gang igjen, uten å lykkes. På ledermøtet i februar 2014 ble det enighet om at det måtte ansettes prosjektleder, forutsatt at prosjektmidlene som ble tildelt av Kulturrådet i 2012 kunne overføres. Møtet ga godkjenning til at Ragnhild Bjelland kunne ansettes og ønsket at Bergen Byarkiv skulle administrere prosjektet og at byarkivaren ble leder for styringsgruppen.

Formell oppstart for nåværende prosjekt var 4. juni 2014. Da var deltakere fra flere KAI-institusjoner samlet i et eiermøte for å diskutere organisering av arbeidet med en felles standard og mål for prosjektet.

Det ble opprettet en styringsgruppe hvor Arne Skivenes ble valgt til leder, og en prosjektgruppe ledet av Ragnhild Bjelland. Prosjektet ble delt opp i fire faser, og det ble søkt om midler til hver enkelt fase (fase fire er det enda ikke søkt om midler til).

Kartlegging av registreringspraksis i KAI-miljøet var mer tidkrevende enn forventet. Det ble sendt forespørsler til KAI-institusjonene i to omganger. Prosjektgruppen mottok arkivbeskrivelser fra 12 arkivinstitusjoner. Beskrivelsene omhandlet imidlertid i liten grad registreringspraksis i Asta, og det måtte derfor tas direkte kontakt med institusjonene for å få oversikt over gjeldende praksis. Først i oktober 2014 kunne prosjektgruppen gå i gang med å utferdige selve standardtekstene for registrering av aktør og arkiv, samt forslag til fellestekster for disse.

Arbeidet med å utforme standardtekster har også vært tidkrevende. Legitimering av prosjektet betinget at avgjørelser ble tatt i plenum og forarbeid/kartlegging krevde mye egeninnsats utover prosjektgruppemøtene. Ikke alle deltakere fikk tilstrekkelig tid/ressurser til å bidra i prosjektet.

En annen utfordring var at mange av institusjonene meldte på ferske ansatte uten et bredt erfaringsgrunnlag, og som dermed tilførte lite fagkompetanse i et prosjekt som handlet om å

systematisere erfaringer og kunnskap. Prosjektet hadde vært tjent med flere representanter med «lang fartstid» og god kompetanse på Asta. En slik bemanning fikk prosjektet først i fase 3. Dette er en av de viktigste lærdommene fra prosjektet, og det er helt nødvendig å ta hensyn til denne når Asta skal utvikles videre.

De nevnte oppstartsproblemer førte til at prosjektet ikke nådde sine mål for fasen, men hadde likevel laget tre dokumenter: aktør, arkiv, samt skrivereregler for disse. Det gjenstod en del justeringer og flikking på disse dokumentene. Dokumenter for undernivåene til arkiv (arkivdel, serie, stykke, mappe, dokument) og tabellen for samfunnsplasseringer var også påbegynt.

I fase 1 ble det avholdt ett eiermøte, ett styringsgruppemøte og syv prosjektgruppemøter.

Fase 2 (01.09.2015- 31.03.2016): Fortsettelse av påbegynt arbeid

Mellom fase 1 og 2 ble det en pause på ca. 6 måneder. Dette skyldes at det ble gjort endringer mht. tildelingsansvar for midler til prosjekter innen arkivsektoren. Midler og ansvar for tildeling ble overført fra Kulturrådet til Riksarkivet. Som en følge av denne endringen ble alle innsendte søknader avvist og ny søknadsfrist utsatt. Dette resulterte i at prosjektet gikk tom for penger og måtte ta en pause.

Denne pausen var til skade for arbeidet, og prosjektledelsen har i det videre arbeidet søkt å unngå en slik situasjon. I overgangen mellom fase 2 og 3 ble problemet løst ved at flere av deltakerne garanterte for ca. en månedslønn til prosjektleder i påvente av ny tildeling. Ved avslutningen av fase 3 ble denne løsningen delvis benyttet, og det overskytende tok Bergen Byarkiv på seg å forskuttere for å slippe opphold i prosjektet. Mer om dette under *Økonomi* s. 7.

På slutten av fase 1 kom det kritikk fra enkelte av deltakerne på organiseringen av prosjektet. Det gikk på en lite tilstedeværende styringsgruppe, stor arbeidsmengde og en lite produktiv første fase. Kritikken ble behandlet på eiermøte og flertallet konkluderte med å stadfeste organisering av en prosjektgruppe som utarbeider standarden og en styringsgruppe som går gjennom standarden for godkjenning. Det ble videre redegjort for hva som var blitt produsert og hvorfor arbeidet hadde tatt lengre tid enn beregnet (nevnt under fase 1). Det var enighet om at deltakere både i prosjektgruppen og styringsgruppen måtte regne med en betydelig arbeidsinnsats i prosjektet, og at styringsgruppens oppgave er å gå gjennom standarden, vurdere og godkjenne den.

Da nye midler var på plass og organiseringen av det videre arbeidet var godkjent av et flertall av deltakerne, ble prosjektet satt i gang igjen. Noen institusjoner valgte å trekke seg fra prosjektet, blant annet på grunn av uenighet og for stor arbeidsmengde

I tillegg til videre justeringer av arkivbeskrivelser for arkiv og aktør, og skrivereregler for disse, ble det i fase 2 produsert seks dokumenter: skrivereregler for arkivdel, serie, stykke, mappe, dokument, samt en tabell for samfunnsplassering. Ingen av dokumentene var klare for høring, det gjenstod en del arbeid med språkvask, illustrasjoner og noen endringer som var påkrevd etter gjennomgang av styringsgruppen.

I fase 2 ble det holdt ett eiermøte, to styringsgruppemøter og åtte prosjektgruppemøter.

Fase 3 (01.04.2016-31.08.2017): Ferdigstilling av 14 dokumenter med høringsrunde

I denne fasen var det fem deltakere i styringsgruppen og seks deltakere i prosjektgruppen, til sammen var åtte institusjoner representert da ferdig arbeid ble godkjent. Det er det samme antallet som da prosjektet startet. Arbeidet i denne fasen ble preget av høy kompetanse og stor innsats.

I denne fasen ble det jobbet videre med de allerede produserte dokumentene, samt tre nye dokument: arkivbeskrivelser for aksesjon og tilvekst, for bestandsenheter og for relasjoner.

Grunnet skifte av prosjektleder ble prosjektet noe forsinket. I november 2016 begynte prosjektleder (Ragnhild Bjelland) i ny stilling ved Skeivt arkiv i Bergen og ny prosjektleder (Ine Merete Baadsvik, rådgiver ved Bergen Byarkiv) overtok. Ni dokumenter ble godkjent for høringsrunde på Ragnhild Bjelland sitt siste styringsgruppemøte, og det ble vedtatt at hun skulle ferdigstille dokumentene for høring ved siden av sin nye jobb.

Ny prosjektleder tok videre ansvar for tabellen og de gjenstående fire dokumentene: arkivbeskrivelser for bestandsenhet, for relasjoner og for seriebetegnelse og struktur, samt retningslinjer for bruk av restriksjoner.

Høringsrunden ble delt opp i fire omganger, både fordi alle dokumentene ikke var helt ferdige og fordi det ville vært for mange dokumenter å gå gjennom i én runde. Hvem som skulle være med i høringsrunden ble drøftet av styringsgruppen. Det var enighet om å gå utenfor eiergruppen, delvis fordi flere som ikke så seg i stand til å delta i prosjektet ytret ønske om det, delvis fordi en ønsket å forankre resultatet i et bredere miljø. Høringen omfattet derfor alle Asta-kundene. Vi er glade for at det ble mottatt flere høringssvar fra andre enn deltakerinstitusjonene, og tilbakemeldingene var svært positive.

Første høringsrunde ble sendt ut til alle Asta-kundene i januar 2017, fristen for svar ble satt til en måned og det kom inn 14 svar. I de neste tre rundene var høringsfristen på bare to uker, det ble det klaget noe på. Det måtte likevel gjøres slik for å komme i havn innen fristen, sommeren 2017.

Høringssvarene ble først gjennomgått i prosjektgruppen via Skype-møter, hvor gruppen ga sine anbefalinger i forhold til innspillene fra høringen. I august 2017 ble det siste styregruppemøte holdt, og alle høringssvarene og prosjektgruppens anbefalinger ble gjennomgått.

Oppsummert, høringsrunden viste samlet sett stor oppslutning om de resultatene prosjektet var kommet frem til. Prosjektet er overbevist om at standardene vi har utarbeidet er KAI-miljøets eget verk og har bred oppslutning.

På dette siste møtet i styringsgruppen ble det vedtatt at styreleder (Arne Skivenes) og prosjektleder (Ine Merete Baadsvik) skulle fortsette arbeidet med sammenslåing med StandArk, og ta initiativ til diskusjoner med Stiftelsen Asta om foreslåtte endringer i programvaren.

I fase 3 er det avholdt fire styringsgruppemøter, ni prosjektgruppemøter og fem korte møter via Skype i prosjektgruppen.

Resultat av KAISA-prosjektet

Ved utgangen av august 2017 var alle dokumentene ferdigstilt mht. til vedtak gjort på siste styringsgruppemøte, og følgende dokumenter er ferdige:

- Felles skriveregler for navn arkiv og arkivskaper
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Aktør
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Arkiv, inkludert spesiell omtale av elektroniske arkiv
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Aksesjon og tilvekst
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Arkivdel, inkludert spesiell omtale av elektroniske arkiv
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Serie, inkludert spesiell omtale av elektroniske arkiv
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Stykke
- Samfunns plassering av aktør – en tabell
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Mappe
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Dokument
- Retningslinjer for bruk av restriksjoner
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – Bestandsenhet
- Regler for arkivbeskrivelser i Asta – relasjoner
- Dokument for seriebetegnelse og struktur

Det foreligger også oversikter over forskjeller mellom KAISA og StandArk, samt innspill til endringer i programvaren.

De ferdige dokumentene følger denne rapporten som vedlegg.

Behandlingen av elektronisk arkivmateriale er gjort i samarbeid med Arkivverkets StandArk-EI-prosjekt, der Arne Skivenes deltok på vegne av KAISA. Det var enighet om at det kun er nivåene arkiv, arkivdel og serie som er relevant mht. disse problemstillingene og spesiell omtale er derfor tatt inn i disse tre dokumentene med tekster som er omforent av KAISA og StandArk-EI.

Flere av høringssvarene viser at dette er et arbeid som mange har ønsket og ventet på. Det er et stort behov for standardisering av arkivbeskrivelse. Høringen viser også at flertallet er svært godt fornøyd med resultatet.

Utarbeiding av standarden har vært grundig og inkluderende. Det er tatt utgangspunkt i Arkivverkets StandArk-prosjekt og kartlegging av metoder lokalt. Dokumentene er utarbeidet av deltakerne i prosjektgruppen, redigert og sammenstilt av prosjektleder, gjennomgått og kommentert av styringsgruppen (ofte i detalj), sendt tilbake for oppretting/avklaring i prosjektgruppen. Deretter ny behandling i styringsgruppen for godkjenning av høringsversjon. Det har vært bred representasjon i høringsrunden. Høringsrunden viste både en generell oppslutning om arbeidet og prinsippene, og ga nyttige konkrete innspill til endringer. Høringsinnspillene ble behandlet i prosjektgruppen som innstilte til styringsgruppen som vedtok endelig KAISA-versjon.

Prosjektet har ikke kommet i mål med dokumentet *Beskrivelse av prosessen fra mottak av aksesjon til utlegging på Arkivportalen*. Det må vurderes om det skal gjøres nye forsøk på å få laget dette dokumentet i en eventuell fase fire, som etter planen skal ta for seg *Fellestekster for arkivskaper og serier* og *Wikiløsning for Arkivportalen*.

Vi er overbevist om at resultatet fra prosjektet vil bli et godt utgangspunkt for bedre registreringer i Asta og dermed også på Arkivportalen.no.

Avslutning av prosjektet

KAI-ledermøtet 5. september 2017 stadfestet styringsgruppens mandat for videreføring av prosjektets siste fase og ga leder for styringsgruppen samt prosjektleder i oppdrag å utføre dette. Det har vært søkt å opprette kontakt med StandArk for en samkjøring av de to standardene slik at vi får en felles nasjonal standard. Henvendelse til Riksarkivet om et møte resulterte i krav derfra om endrede organisatoriske rammer for arbeidet. En basis i enstemmig vedtak fra KAI-ledermøtet viste seg ikke å være tilstrekkelig formelt for Riksarkivet, som ønsker Arkivforbundet som samarbeidspartner for arbeidet. Riksarkivet har henvendt seg til Arkivforbundet om saken, som ble behandlet på styremøte 22.-23.november 2017, uten at noen fra KAISA-prosjektets ledelse ble informert eller konsultert. Arkivforbundets styre vedtok at Arkivforbundet skal være part i et slikt samarbeid. Dette ble også vedtatt av KAI-lederseminaret den 6. til 7. februar 2018.

Dermed gjenstår også å samarbeide med Stiftelsen Asta om å foreta nødvendige forbedringer og endringer i programvaren som følge av arbeidet.

Deltakerinstitusjoner i de tre fasene

Institusjon	Fase 1			Fase 2			Fase 3		
	Pro.eier	Styr.gr	Pro.gr.	Pro.eier	Styr.gr.	Pro.gr.	Pro.eier	Styr.gr.	Pro.gr.
Oslo byarkiv	X	X		X	X		X	X	
IKA Kongsberg	X	X	X	X		X	X		X
Arkiv i Nordland		X		X	X		X	X	
Asta	X	X	X	X		X	X		
Riksarkivet	X	X	X	X	X	X	X	X	
LLP/Arkivforbundet		X		X	X		X	X*	
Bergen Byarkiv	X	X	X	X	X	X	X	X	X
IKA Troms	X		X	X	X		X	X	
IKA Trøndelag	X		X	X		X	X		X
IKA Møre og Romsdal	x		X	X					X
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane	X		X	X		X	X		
IKA Hordaland	X		X	X					
Fylkesarkivet i Hordaland	X		X*	X					
IKA Rogaland			X	X					
Stavanger byarkiv	X		X	X		X	X		
IKA Vest-Agder			X*	X					
Aust-Agder museum og arkiv	X		X*	X					
Fylkesarkivet i Oppland			X	X		X	X		
Trondheim byarkiv									X
Drammen byarkiv						X	X		
IKA Finnmark	X								

Pro.eier. = Prosjekteier

Styr.gr. = Styringsgruppen

Pro.gr. = Prosjektgruppen

* = Avsluttet sin deltagelse i prosjektet underveis i fasen av ulike grunner

Følgende 7 institusjoner deltok i høringsrunden uten å være formelt med i prosjektet:

Arbeiderbevegelsens Bibliotek og Arkiv

Fredrikstad Byarkiv

Høgskolen i Oslo og Akershus

IKA Østfold

Norsk Sagbruksmuseum

**Papirarkivet
Ransfjordmuseene**

Regnskap

Fase 1 fikk 350.000 kr. i støtte fra Kulturrådet. Riksarkivaren bevilget 500.000 kr. til fase 2 og 525.000 kr. for fase 3. Av ulike årsaker strakk ikke midlene til for å fullføre fase 3.

Støtten prosjektet har mottatt fra Kulturrådet/Riksarkivet har gått til å dekke lønn for prosjektleder og til bevertning under møtene i Bergen. I tillegg har deltakerorganisasjonene bidratt med en egenandel bestående av arbeidstid, reiser og opphold. Disse kostnadene dekker egenandelen som forutsettes i søknadene.

I prosjektets tredje fase strakk ikke midlene til å dekke hele perioden, ved utgangen av januar var det tomt for penger. For å unngå skadevirkningene en fikk ved pause i prosjektet i fase 2 vurderte prosjektledelsen det slik at det var avgjørende viktig å holde prosjektet i gang. Som administrator for prosjektet var dette et ansvar og en risiko Bergen Byarkiv tok på seg. Bergen Byarkiv har fått hjelp til å dekke deler av merkostnaden fra to av samarbeidsinstitusjonene, men må likevel alene dekke et beløp på flere hundre tusen. Det ble søkt om ekstra støtte for prosjektet i 2017 via Riksarkivets utviklingsmidler, både for å dekke underskuddet og for å slutføre prosjektet. Søknaden ble ikke innvilget.

Egenandelen var satt til Kr. 500 000,00 for fase 2 og kr. 400 000,00 for fase 3.

Deltakerinstitusjonenes egenandel for fase 2 og 3

Institusjon	Reise og opphold	Lønnsutgifter	Total sum
Asta	48 271,00	51 750,00	100 021,00
IKA Kongsberg	36 592,08	92 504,00	129 096,08
Oslo byarkiv	20 946,00	26 208,00	47 154,00
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane	14 377,00	47 124,00	61 501,00
Arkiv Troms	29 621,50	27 233,56	56 855,06
Riksarkivet	18 941,90	39 720,00	58 661,90
Trondheim byarkiv	9 471,80	42 420,00	51 891,80
IKA Trøndelag	48 563,00	123 257,00	171 820,00
IKA Møre og Romsdal	16 128,00	-	16 128,00
Bergen Byarkiv (Styringsgruppeleder)	-	240 315,00	240 315,00
Arkiv i Nordland	-	-	-
Stavanger byarkiv	-	-	-
LLP/Arkivforbundet	9 000,00	17 000,00	26 000,00
Drammen byarkiv	24 500,00	32 000,00	56 500,00
Bergen Byarkiv (deltaker i prosjektgruppen)	-	88 530,00	88 530,00
Fylkesarkivet i Oppland	34 575,00	24 140,00	58 715,00
Totalt	310 987,28	852 201,56	<u>1 163 188,84</u>

Vi mangler tall fra noen institusjoner.

Lønnskostnader for prosjektleder og utgifter til bevertning i fase 2 og 3

	<u>Beløp</u>
Mottatt i støtte 2015 (fase 2)	500 000,00
Mottatt i støtte 2016 (fase 3)	525 000,00
Totalt mottatt i støtte	1 025 000,00
Lønnskostnad prosjektleder 2015	595 923,58
Lønnskostnad prosjektleder 2016	493 305,09
Lønnskostnad prosjektleder og konsulent	306 283,69
Total lønnskostnad	1 395 512,36
Andre kostnader (bevertning m.m.) 2015	16 778,13
Andre kostnader (bevertning m.m.) 2016	64 806,29
Andre kostnader (bevertning m.m.) 2017	3 586,01
Forsinket faktura fra desember 2016 (2018)	2 134,23
Totalt andre kostnader	87 304,66
Totale kostnader Prosjektleder og bevertning m.m.	1 482 817,02
Totalt mottatt i støtte	1 025 000,00
Gjenstående udekket	-457 817,02
Kontantbidrag IKA Troms	35 000,00
Kontantbidrag IKA Finnmark	25 000,00
Kontantbidrag Bergen Byarkiv	50 000,00
Underskudd inntil videre dekket av Bergen Byarkiv	-347 817,02

Bergen 23.04.2018

Arne Skivenes
Leder for styringsgruppen i KAISA

Ine Merete Baadsvik
prosjektleder KAISA